

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

«БІОЛОГІЯ: ВІД МОЛЕКУЛИ ДО БІОСФЕРИ»

Матеріали ІХ Міжнародної конференції молодих учених
(18–20 листопада 2014)

Харків
2014

Summary. The effect of 15 modern fungicides for winter barley variety Taman against net blotch was studied in southern Ukrainian Steppe during the 2013-2014 years. Effective fungicides are Abakus (1.25 l/ha), the Aviator (0.8 l/ha), Acantho Plus (0.6 l/ha), Impact T (0,8 l/ha), Suprim 400 (1 l/ha), Alto Super (0.5 l/ha).

MONTAGNEA ARENARIA (DC.) ZELLER – РІДКІСНИЙ ВИД СЕКОТИОЇДНИХ ГРИБІВ, ІНДИКАТОР АРИДНИХ БІОТОПІВ

Шлахтер М. Л.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, біологічний факультет, кафедра мікології та фітоімуннології, пл. Свободи, 4, м. Харків, Україна
e-mail: shlahterm@ukr.net

Montagnea arenaria (DC.) Zeller (= *M. Candollei* Fr., *M. Radiosa* (Pall.) Rauschert) – представник родини Agaricaceae Chevall., що утворює плодові тіла типу секотіоїд. Секотіоїди є результатом вторинного спрощення плодових тіл деяких шапинкових грибів як адаптація до життя у аридних біотопах. Пластинчастий гіменофор *Montagnea* є зредукованим, закритий загальним покривалом до повного дозрівання спор; спори відокремлюються від базидій пасивно. Такий тип будови базидіями дозволяє зменшити випаровування води і розглядається сучасними вченими як проміжний етап у еволюційному перетворенні деяких шапинкових грибів у сухоспорові гастероміцети (Gabel et al., 2011; Леонтьєв та ін., 2007).

Montagnea arenaria характеризується високою поліморфністю (Chen, 1999), що зумовило виникнення великої кількості синонімічних назв і різних трактувань цього виду в публікаціях і базах даних (Mycobank, 2014; Index Fungorum, 2014).

Цей макроміцет є космополітом, що адаптований до життя у посушливих степових, напівпустельних і пустельних регіонах. Не зважаючи на його широке географічне поширення, у всіх частинах свого ареалу він трапляється доволі нечасто і вважається созологічно рідкісним (Stasinska, 2002; Макаренко, 2013). Він занесений у Червоні списки Австрії (природоохоронний статус 4), Словаччини (CR), Чехії (CR), Німеччини (EN), Польщі (EN), Румунії (VU), регіональні Червоні книги Калмикії та Ростовської області Росії, а також є кандидатом на внесення до охоронюваних списків Вірменії та Угорщини.

В Україні *M. arenaria* представлена кількома знахідками. Його було зареєстровано у Первомайському районі АР Крим (Ісіков, 1975), Обухівському районі Київської обл. (Лавітська, 1972), заповіднику «Асканія Нова» Херсонської обл. (Визначник грибів України, 1979), с. Синівка Сумської обл. (Карпенко, 1991), відділенні «Стрілецький степ» Луганського природного заповідника (Придюк, 2005), на лівобережній частині Канівського природного заповідника Черкаської обл. (Руденко, 2008), у регіональному ландшафтному парку «Тилігульський» на межі Одеської та Миколаївської областей (Бабенко та ін., 2012), а також у регіональному ландшафтному парку «Нижньоворсклянський» Кобеляцького району Полтавської обл. (Макаренко, 2013).

Досліджений нами гербарний зразок *Montagnea arenaria* було зібрано доцентом кафедри ботаніки та екології рослин ХНУ ім. В. Н. Каразіна Громаковою А. Б. на території загальногеологічного заказника «Протопопівський» у Балаклійському районі Харківської обл. (Лівобережний злаково-лучний степ) 17 травня 2014 р.

Аналіз знахідок *M. arenaria* демонструє, що цей вид пристосований до дуже посушливих біотопів, що не зазнали значного антропогенного навантаження. Гриб віддає перевагу піщаним ґрунтам у відкритих місцезростаннях та у соснових лісах. Цей вид є созологічно рідкісним, а також індикатором малопорушених аридних екосистем. Завдяки

дуже виразному зовнішньому виглядуі він може бути легко виявлений та ідентифікований людиною навіть за відсутності спеціальної мікологічної освіти. Враховуючи це, варто розглянути доцільність включення *Montagnea arenaria* до наступного видання Червоної книги України.

Summary. The new record of *Montagnea arenaria* (DC.) Zeller in Kharkiv region is reported. Since it is a rare secotioid macromycete, associated with arid low-disturbed habitats, inclusion it to the next edition of the Red Data Book of Ukraine is proposed.

Роботу виконано під керівництвом доцента кафедри мікології та фітоімунології Акулова А. Ю. та асистента Морозової І. І.